

Ihopistosnäytteenotto

KAPILLAARINÄYTE

Oikea näytteenotto -tekniikka:

- ▶ Vaatii harjoittelua, opiskelua eli taitoa
- ▶ Väärä tekniikka ja tiedot altistavat virheille
- ▶ Ihopistonäytteen viitearvot saattavat poiketa laskimonäytteen viitearvoista, eivät siis ole suoraan vertailukelpoisia
- ▶ **Tunnista potilas: Virheellinen tunnistaminen voi johtaa väärään hoitoon ja diagnoosiin, aiheuttaa asiakkaalle terveydellistä haittaa!**

Aseptinen työskentely

- ▶ Huomioi aseptiikka kaikissa työvaiheissa!
Näin lisäät asiakasturvallisuutta

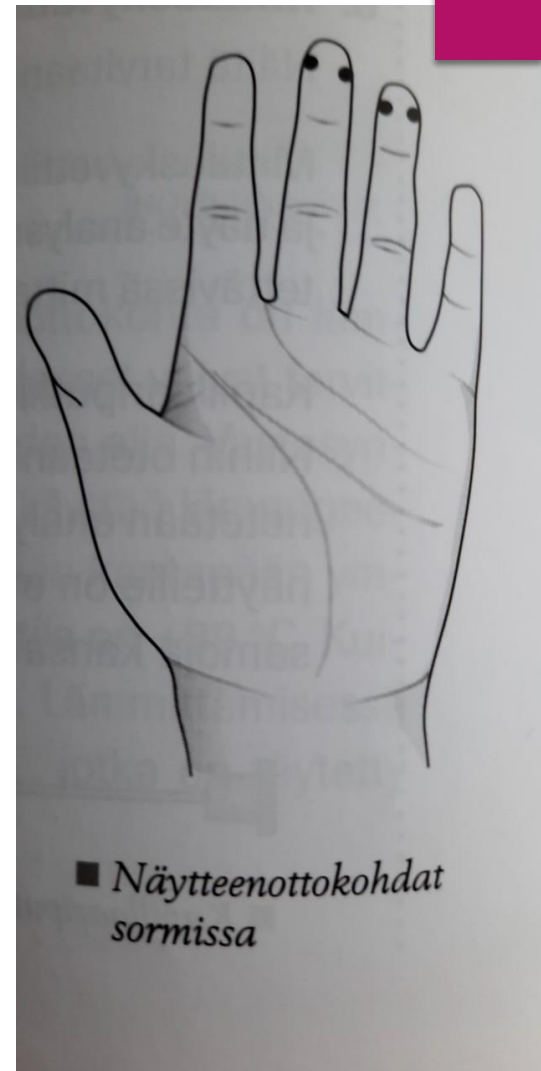
Välineet

- ▶ Valitse oikeankokoinen lansetti käyttötarpeen (tutkimus, laite) ja potilaan mukaan (ikä, koko)
 - ▶ Viilto- tai pistolansetti
 - ▶ Viilto usein tehokkaampi
 - ▶ Piston syvyys: Aikuiset ja isommat lapset enit. 2 mm ja pienet lapset enit. 1.4 mm
 - ▶ Vääräkokoinen lansetti voi aiheuttaa näytteen kudosten määrää

Pistokohta

- ▶ Valitse oikea pistokohta
 - ▶ Väärä pistokohta voi aiheuttaa potilaalle infektioita ja turhaa kipua.
 - ▶ Yli 5 kg painavilta ja aikuisilta sormenpäätä (keskisormi/ nimetön, sormen sivulta)
 - ▶ Vastasyntyneen / alle 5 kg painoisen lapsen näytteenottopaikka on kantapää
 - ▶ Korvanlehti myös mahdollinen

(kuva: Lähde: Matikainen ym.2016)

Esivalmistelut

- ▶ Näytteenottokohdan lämmitys lisää näytteen virtausta huomattavasti

Näytteenottokohtaa on suositeltava lämmittää 3-5 minuuttia (lämmittäjät, lämmin vesi kertakäyttökäsineeseen, pesu lämpimällä vedellä hanan alla)

Kuvat: Heini Kortesuoma

Puhdistus

- ▶ JOS käytät alkoholipitoista ihon puhdistusainetta, anna sen kuivua!
 - ▶ Alkoholi voi aiheuttaa hemolyysiä eli vääristää tulosta, ja kirvelevää kipua pistokohdassa

Ihopistonäyte

- ▶ Pyyhkäise ensimmäinen tippa pois, jolloin poistat veren virtausta estävät trombosyytit (kasaantuvat pistokohtaan muodostaen tulppaa) ja minimoit kudosten näytettä laimentavan vaikutuksen
- ▶ Huomioi kuitenkin aina myös laite- ja näytekohtaiset ohjeet (pyyhitäänkö ja montako kertaa)

1. Ota näyte lämpimästä/lämmitetystä kädestä. Näytteenottokohdat ovat keskisormen ja nimettömän laidat.

2. Puhdista näytteenottosormi alkoholilla kostutetulla puhdistuslapulla. Yksi pyyhkäisy riittää. Anna sormen kuivua.

3. Tue peukalolla näytteenottosormea. Purista etuja keskisormella näytteenottosormea koko sormen pituudelta niin, että saat pistopaikan pinkeäksi.

4. Aseta lansetti tiukasti ihoa vasten ja pistä sormeen reikä oikean kokoisella lansetilla. Hellitä puristusote.

5. Purista ja pyyhi yleensä ensimmäinen pisara pois. Purista uusi iso pyöreä pisara, josta otat näytteen. Näytteenottosormea tulee puristaa kunnolla, mutta ei yhtäjaksoisesti.

(Lähde: Orion Diagnostica Oy.)

Näytteen kerääminen kyvettiin tai kapillaariin

- ▶ Vältä näytepisaran kaapimista ja kovaa puristamista
 - ▶ Odota että pistokohtaan muodostuu reilun kokoinen veripisara ("puolukka")
 - ▶ Poimi veripisara näyteputkeen juuri kun pisara olisi tipahtamassa.
 - ▶ Älä kaavi, jotta näytteeseen ei joudu ihon pintasolukkoa (vääristää tulosta)
 - ▶ kova puristaminen voi laimentaa näytettä (kudosneste), aiheuttaa punasolujen hajoamista (hemolyysi) tai trombosyyttien kasaantumista
 - ▶ Näytteenoton jälkeen pistokohtaa painetaan puhtaalla taitoksella, kunnes vuoto tyrehtyy, tarvittaessa laitetaan laastari

Mikroputket

- Mikroputkiin valutetaan verta ihopistoksesta

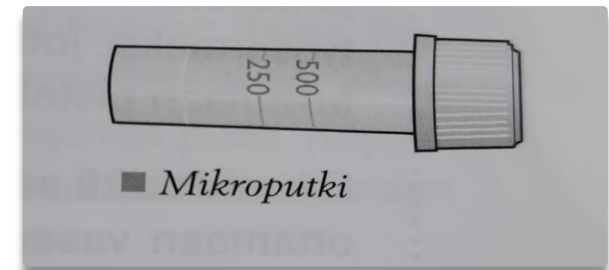
Näytettä ottaessa ei tule kaapia ihon pintaa, koska näytteeseen sekoittuu helposti epiteelisoluja, se häiritsee tutkimuksen suorittamista

Liiallisen puristamisen seurauksena näytteeseen sekoittuu kudostenestettä, jolloin se laimenee

Kaapimisen seurauksena solut saattavat hajota (hemolyysi) tai "klimppaantua"

- Liimaa putkiin tunnistetiedot:

Virheellinen tunnistaminen voi johtaa väärään hoitoon ja diagnoosiin, aiheuttaa asiakkaalle terveydellistä haittaa!

Lähteet:

Karhumäki, E. Jonsson, A. & Saros, M. 2016. Mikrobit hoitotyön haasteena. Edita, Helsinki.

Matikainen, M. Miettinen, M. & Wasström, K. 2016. Näytteenottajan käsikirja. Edita, Helsinki.